

Yttrande om SOU 2020:21 Sveriges museum om Förintelsen

Sammanfattning

- Statens försvarshistoriska museer (SFHM) är positiva till inrättandet av ett svenskt museum om Förintelsen.
- 5. SFHM anser att museets föreslagna inriktning och uppdrag är adekvata och överensstämmer med de behov som utredningen beskriver. Dock vill SFHM framhålla att forskningsuppdraget inte bör överskugga museets publika och pedagogiska uppdrag.
- 6.3. SFHM anser i likhet med utredningens förslag att myndighetsformen är den mest lämpade. Dock anser SFHM av både ekonomiska och verksamhetsmässiga skäl att museet bör inrättas vid en befintlig museimyndighet och inte som en egen fristående myndighet.
- 6.4. SFHM är positiva till förslaget att inrätta Sveriges museum om Förintelsen vid SFHM. SFHM väljer att inte kommentera utredningens övriga förslag om andra lämpliga myndigheter där museet skulle kunna inrättas.
- 6.7. SFHM anser i likhet med utredningens förslag att frågan om museets lokalisering bör fördjupas ytterligare. Viktiga utgångspunkter är att placeringen måste utgå från att museet ska vara ett museum för hela Sverige, och att upptagningsområdet för museets målgrupp särskilt beaktas. Därutöver krävs en närhet till andra publika verksamheter för att kunna skapa samarbeten och attrahera en bred publik, och dessutom behövs en väl utbyggd akademisk infrastruktur.
- 7.2. SFHM delar utredningens uppfattning gällande behovet av att skapa en museisamling. SFHM ser också det som av yttersta vikt att de möjligheter som digitaliseringen erbjuder tas till vara, och att museet blir en nod för information om samlingar som finns vid andra museiinstitutioner.
- 7.4. SFHM delar uppfattningen om forskningens betydelse, och tillstyrker förslaget om att etablera en forskningsmiljö i samarbete med ett universitet.

- 8.1.1. SFHM vill framhålla att de kostnadsuppskattningar som gjorts, framförallt gällande hyresnivån, är lågt räknade. SFHM delar utredningens uppfattning om att specificerade budgetförslag bör tas fram från den föreslagna organisationskommittén eller från den myndighet vid vilken museet inrättas.

Generella kommentarer

SFHM värdesätter möjligheten att få bidra till utvecklandet av ett svenskt museum om Förintelsen. SFHM:s inriktning innebär att myndigheten ska bidra till en demokratisk samhällsutveckling genom att ge så många som möjligt tillgång till försvarshistorien. En viktig utgångspunkt i arbetet är att ge perspektiv på och berätta om de brott mot mänskligheten som präglade 1900-talet. SFHM är således positiva till skapandet av ett museum om Förintelsen i Sverige, och ser frågan som angelägen då det finns stora möjligheter till ytterligare samverkan och förstärka det arbete som SFHM redan gör på området. Nedan följer några av de kommentarer SFHM har på de förslag som presenteras i betänkandet SOU 2020:21 Sveriges museum om Förintelsen.

5. Museets inriktning och uppdrag

SFHM anser att museets föreslagna inriktning och uppdrag väl överensstämmer med behovsbilden. Då utredningen har ett stort fokus på museets kommande forskningsuppdrag ser SFHM det som bra att denna uppgift finns särskilt upptagen i det föreslagna uppdraget. Emellertid vill SFHM framhålla att det är viktigt att forskningen inte överskuggar museets publika och pedagogiska uppdrag. Ett museum är till sin natur en publik verksamhet, och den kunskapsutveckling som sker vid museet bör i första hand vara ämnad för en vidare spridning. Samspelet och balansen mellan de pedagogiska, publika och kunskapsutvecklande uppdragen är därför helt avgörande för en framgångsrik museiverksamhet.

6.3 Huvudförslag på organisationsform

SFHM anser i likhet med utredningens förslag att myndighetsformen är den mest lämpade. Dock anser SFHM att museet bör inrättas vid en befintlig museimyndighet och inte som en egen fristående myndighet. Dels är det svårt för

en liten museimyndighet att uppfylla de grundläggande myndighets- och arbetsgivarkraven utan en oproportionerlig administration, dels är en liten myndighet mer sårbar. I en större myndighet finns dessutom stora möjligheter till synergieffekter, både rent verksamhetsmässiga och ekonomiska.

6.4 Alternativa organisatoriska förslag

SFHM är positiva till förslaget att inrätta Sveriges museum om Förintelsen vid SFHM. Vid SFHM finns mycket god och vana och kompetens att arbeta med de frågor som Sveriges museum om Förintelsen skulle inrymma. Därutöver finns goda erfarenheter av samarbete med akademien och med olika slags museer runt om i Sverige, inte minst genom nätverket Sveriges militärhistoriska arv. Båda dessa aspekter lyfts fram som tydliga behov i utredningen. De organisatoriska utmaningar som lyfts fram i utredningen gällande en avgränsad och egen profil ser SFHM inte som problematiskt, då såväl Armémuseum som Flygvapenmuseum har tydliga och egna profiler men ändå samverkar inom ramen för myndighetens organisation. SFHM är för närvarande en enrådsmyndighet i likhet med samtliga andra museimyndigheter varför utredningens förslag om en styrelse för museet kan vara svårt att genomföra, dock är SFHM positiva till att skapa ett expertråd för museet med representanter från civilsamhället och forskarsamhället.

SFHM väljer att inte kommentera utredningens övriga förslag om andra lämpliga myndigheter där museet skulle kunna inrättas då dessa myndigheter bäst själva kan redogöra för vilka möjligheter som finns och vilka konsekvenser det skulle medföra.

6.7 Bedömning rörande frågan om lokalisering

SFHM anser i likhet med utredningens förslag att frågan om museets lokalisering bör fördjupas ytterligare. Då utredningen särskilt betonar den historiska platsens betydelse för den geografiska placeringen vill SFHM emellertid lyfta fram några viktiga punkter som är nödvändiga att beakta för att skapa ett framgångsrikt museum:

- Museet ska vara ett museum för hela Sverige och det är viktigt att placeringen signalerar detta.

- Upptagningsområdet för museets målgrupp bör beaktas särskilt. Tänker man sig internationella besökare bör lokaliseringen ske i närheten av internationell reseinfrastruktur, är det främst ett museum för personer boende inom Sveriges gränser bör det beaktas. Om det är skolelever kan det vara värt att se museet och den geografiska placeringen ur ett skolreseperspektiv, o.s.v.
- Dessutom bör lokaliseringen ske nära andra museer eller attraktioner så det kan skapas synergieffekter och skapa framgång, detta är något som inte minst samarbetet inom Kungliga Djurgårdens intressenter eller vid museiparken i Stockholm tydligt visat. Verksamheterna bör dessutom komplettera varandra innehållsmässigt som exempelvis Krigsmuseet och Dansk Jødisk Museum i Köpenhamn.
- Då museet dessutom ska ha en tydlig forskningsprofil behöver det placeras i närhet till en väl utbyggd akademisk infrastruktur.

7.2 Behov av insamling och tillgängliggörande av föremål och arkivmaterial

SFHM delar utredningens uppfattning gällande behovet av att skapa en museisamling. I arbetet med detta kommer de digitala möjligheterna att vara helt avgörande, och i dokumentationen och insamlingen bör även tankarna på hur materialet ska användas vara grundläggande, exempelvis att man vid exempelvis fotografering ser till att bilder är högupplösta. Risker är annars att materialet inte är användbart vare sig för forskning eller för den övriga verksamheten vid museet. Det är dessutom viktigt att det regionala samarbete som utredningen beskriver etableras på ett tidigt stadium, så att museet kan fungera som en nod för information om samlingar som förvaltas vid andra institutioner. SFHM ser i likhet med utredningen att behovet att inleda insamlingsarbetet är brådskande, och ser gärna att ett uppdrag ges till någon av de aktuella museimyndigheterna att igångsätta insamlings- och inventeringsarbetet redan under hösten.

7.4 Museets forskningsanknytning

SFHM delar uppfattningen om forskningens betydelse, och tillstyrker förslaget om att skapa en forskningsmiljö i samarbete med ett universitet. Utredningen visar

Remissvar
Handläggare
Stefan Lundblad
Museichef
Stefan.Lundblad@armemuseum.se

Statens försvarshistoriska museer
Box 14095, 104 41 Stockholm
Tel 08-519 563 00
info@sfhm.se

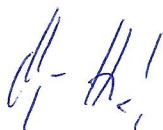
Sida 5 av 5
2020-08-14
Diarienummer
391-1.6/20
Ert diarienummer
Ku2020/01036/KL

tydligt att det finns ett behov att ytterligare stärka den svenska forskningen om Förintelsen. Dessutom kan museet snabbt bygga en stark och trovärdig kunskapsgrund genom ett tydligt, och formaliserat samt finansierat samarbete med ett universitet. Fördelarna med detta förfaringssätt har visats vid bl.a. Statens maritima och transporthistoriska museer och Nordiska museet. En anknuten forskningsmiljö säkerställer dessutom att museet ges möjligheter att beakta de senaste forskningsrönen i sitt pedagogiska och publika arbete.

8.1.1. Ekonomiska förslag och uppskattade kostnader

SFHM vill framhålla att de kostnadsuppskattningar som gjorts, framförallt gällande hyresnivån, är lågt räknade. SFHM delar utredningens uppfattning om att specificerade budgetförslag bör tas fram från den föreslagna organisationskommittén eller från den myndighet vid vilken museet inrättas.

Beslut i detta ärende har fattats av överintendent Magnus Hagberg efter föredragning av museichef Stefan Lundblad. I den slutliga beredningen har även stabschef Helene Rånlund deltagit.

Magnus Hagberg
Överintendent